DERS KUTUSU
DERSKUTUSU.COM

ÇALIŞMA KÂĞIDI
9. Sınıf · Coğrafya · 5. Hafta

Ad Soyad: _____
Sınıf / No: _____
Tarih: _____

Mekânın Aynası Haritalar: Harita Okuma, Mekânsal İlişkileri Çözümleme ve Harita Uygulamaları

Haritaya ait bileşenlerden (başlık, lejant, ölçek, yön oku, koordinat ağı) yararlanarak farklı türdeki haritaları okur. · Haritaya ait bileşenlerden yararlanarak haritadaki doğal ve beşerî olay, olgu ve mekânlar arası ilişkileri çözümler. · Haritada yer alan olay, olgu veya mekânların özellik, konum, dağılış ve ilişkileri ile değişim ve harita türüne ilişkin çıkarım yapar.

HATIRLAYALIM

- Fiziki haritalarda renkler bitki örtüsünü değil yükselti basamaklarını gösterir (0-500 m yeşil, 500-1000 m sarı, 1000-1500 m turuncu, >1500 m kahverengi).
- İzohipslerde V büklümünün sivri ucu yüksek yeri gösteriyorsa vadi, alçak yeri gösteriyorsa sırttır; sık eğrilerde eğim fazladır.
- Gerçek Uzunluk: GU = HU × Ölçek Paydası; Eğim (%): $\frac{h}{L}$ × 100 (h ve L aynı birime çevrilir).

1 EŞLEŞTİRME

Topografya (izohips) haritasındaki yer şekillerini özellikleriyle eşleştiriniz.

Vadi	Sırt	Boyun	Falez
Sivri uç yükseğe bakar	Sivri uç alçağa bakar	İki tepe arası geçit	Kıyıda çakışan eğriler

- [ ] 1. Vadi
- [ ] 2. Sırt
- [ ] 3. Boyun
- [ ] 4. Falez (Yalıyar)

a) Birbirinden ayrı iki tepe arasında kalan çevresine göre alçak geçit
b) İzohips V büklümünün sivri ucunun yüksek yeri gösterdiği akarsu yatağı
c) İzohips eğrilerinin deniz kıyısında üst üste çakıştığı dik kıyı uçurumu
d) İzohips V büklümünün sivri ucunun alçak yeri gösterdiği yamaç ayrımı

2 SIRALAMA

Görseldeki harita okuma ve mekânsal çözümleme adımlarını uygulama sırasına diziniz.

1. Başlık	2. Lejant	3. Ölçek/Yön	4. Çıkarım
Konuyu ve alanı anla	Sembol ve rengi çöz	Konum ve mesafe bul	Mekânsal ilişki kur

- [ ] Doğal ve beşerî unsurlar arasındaki mekânsal ilişkiden çıkarım yapma
- [ ] Lejantı (harita anahtarını) inceleyerek sembol ve renkleri çözme
- [ ] Koordinat ağı, yön oku ve ölçekle konum ve mesafeyi saptama
- [ ] Harita başlığını okuyarak konuyu ve kullanım amacını belirleme

3 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki eğim bağıntısına göre 200 m yükseltideki K noktası ile 1000 m yükseltideki L noktası arası yatay uzaklık 16 km ise eğim yüzde kaçtır?

HARİTADA EĞİM HESAPLAMA BAĞINTISI

Eğim (%) = (Yükselti Farkı h / Yatay Uzaklık L) × 100

K (200 m) ile L (1000 m) arası: h = 800 m, L = 16 km = 16.000 m

Ⓐ %5 Ⓑ %8 Ⓒ %10 Ⓓ %20

4 KISA CEVAP

Fiziki Türkiye haritasında Çukurova'nın yeşil, Konya Ovası'nın ise sarı tonlarla gösterilmesinin temel nedeni nedir?

FİZİKİ HARİTALARDA RENKLENDİRME YÖNTEMİ

0-500 m: Yeşil | 500-1000 m: Sarı | 1000-1500 m: Turuncu | >1500 m: Kahve

Renkler bitki örtüsünü değil, deniz seviyesinden yükselti basamaklarını gösterir.

5 TABLOYU TAMAMLA

Fiziki ve tematik harita unsurlarını temsil ettikleri coğrafi verilerle tamamlayınız.

Harita Unsuru / Türü	Gösterim Yöntemi	Temsil Ettiği Coğrafi Veri
Yeşil Renk Basamağı	Fiziki renklendirme	
Kahverengi Basamağı	Fiziki renklendirme	
Koroplet Haritası	Dereceli renk tonları	
Akış (Çizgi) Haritası	Yönlü ve kalınlığı değişen oklar	

6 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

İzohips ve harita okuma ilkeleriyle ilgili ifadelerden doğru olanlara D, yanlış olanlara Y yazınız.

Kıyı Çizgisi	Eküidistans	Sık Eğriler	Komşu Yamaç
Her zaman 0 metredir	Sabit yükselti farkı	Eğim ve diklik fazla	Akarsu iki yanı eşit

	D	Y
Bir akarsuyun her iki yamacındaki ilk komşu izohipslerin yükseltisi birbirine eşittir.	☐	☐
Haritanın ölçeği büyüdükçe ardışık iki izohips arası yükselti farkı (eküidistans) küçülür.	☐	☐
Aynı akarsu ağzında hem delta ovası hem de haliç aynı anda oluşabilir.	☐	☐
Fiziki haritalardaki yeşil renkli alanlar her zaman gür orman örtüsünü temsil eder.	☐	☐

7 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

Profil çıkarma ve mekânsal dağılışla ilgili ifadelerden doğru olanlara D, yanlış olanlara Y yazınız.

	D	Y
İzohipslerin sıklaştığı yerlerde yamaç eğimi fazla, kıta sahanlığı dardır.	☐	☐
Deniz kıyısı çizgisi her zaman 0 metre yükselti değerine sahiptir.	☐	☐
Eğim hesaplanırken yükselti farkı metre, yatay uzaklık kilometre olarak bölünür.	☐	☐
Demir yolu hatları maliyetin düşmesi için genellikle akarsu vadilerini ve boyunları izler.	☐	☐

8 ŞİFRELİ KELİME

İpuçlarına karşılık gelen coğrafya kavramlarını yazarak anahtar kelimeyi bulunuz.

Harita üzerindeki sembol ve renklerin açıklandığı harita anahtarı (6 harf) ☐☐☐☐☐☐

Büyük ölçekli, sadece dağları değil mülkiyet sınırlarını da gösteren çizim (8 harf) ☐☐☐☐☐☐☐☐

Deniz seviyesinden aynı yükseltideki noktaları birleştiren eğri (7 harf) ☐☐☐☐☐☐☐

Haritadaki küçültme oranını belirten temel bileşen (5 harf) ☐☐☐☐☐

Turuncu kutulardaki harfler yukarıdan aşağıya:

_____

9 AÇIK UÇLU · DÜŞÜN

Bir bölgenin fiziki haritası ile nüfus dağılış haritasını karşılaştıran bir öğrenci, yer şekilleri ve yerleşme arasında nasıl bir ilişki kurar?

10 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki $\frac{1}{300000}$ ölçekli haritada iki şehir arasındaki uzaklık 5 cm ölçülmüştür. Kuş uçuşu gerçek uzaklık kaç km'dir?

GERÇEK UZUNLUK (GU) HESAPLAMA UYGULAMASI

GU = Harita Uzunluğu (5 cm) × Ölçek Paydası (300.000)

Santimetreyi kilometreye çevirmek için 5 sıfır silinir (1 km = 100.000 cm).

Ⓐ 15 km Ⓑ 30 km Ⓒ 45 km Ⓓ 60 km

11 BOŞLUK DOLDURMA

Cümlelerdeki boşlukları kutudaki coğrafi kavramlarla tamamlayınız.

TOPOGRAFYA UYGULAMALARI VE YER ŞEKİLLERİ

Eküidistans (Eş Aralık) · Delta Ovası (Birikim) · Profil (Yan Kesit)

İki nokta arasına çekilen doğrultunun yandan görünüşüne profil denir.

eküidistans | delta | haliç | profil

1. Topografya haritasında ardışık iki izohips arasındaki sabit yükselti farkına _____ denir.
2. Akarsuyun taşıdığı alüvyonları sığ kıyıda biriktirmesiyle oluşan çıkıntıya _____ ovası denir.
3. İzohips haritasında iki nokta arasındaki yer şeklinin yandan görünüş grafiğine _____ denir.

12 EŞLEŞTİRME

Harita kavramlarını ve tematik yöntemleri açıklamalarıyla eşleştiriniz.

İzobat	Kapalı Çukur	Noktalama	İzoplet
Eş derinlik eğrisi	İçe ok (→) işareti	Birim nokta dağılışı	Eş değer eğrileri

☐ 1. İzobat

☐ 2. Kapalı Çukur (Çanak)

☐ 3. Noktalama Haritası

☐ 4. İzoplet (Eş Değer)

a) İzoterm veya izobar gibi sürekli verileri eş değer eğrilerle gösteren harita

b) Deniz ve göllerde aynı derinliğe sahip noktaları birleştiren eğri

c) İzohips haritasında yükseltinin azaldığı yöne ok (→) çizilen krater/obruk

d) Nüfus veya tarım ürünü miktarını belirli değerli noktalarla gösteren harita